

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. דשתיך טפי ... בכותל חדש ... סכינא בתר קתא וכיסא בתר שנציה ... באודרא ונסכא ... אם היה כותל ממולא מהן.....1
- ב. מעות שנמצאו לפני סוחרים בהמה לעולם מעשר בהר הבית חולין ובירושלים בשאר ימות השנה חולין בשעת הרגל הכל מעשר ... הואיל ושוקי ירושלים עשויין להתכבד בכל יום 3
- ג. כגון שעשאו פונדק לשלשה נכרים.....4
- ד. שנפל משנים חייב להחזיר ... בשלשה אינו חייב להחזיר ... דלית ביה שוה פרומה לכל חד וחד אבל אית ביה שוה פרומה לכל חד וחד חייב להחזיר.....7
- ה. ראה סלע שנפלה נטלה לפני יאוש על מנת לגזולה עובר בכולן ... ומשום לא תוכל להתעלם ואף על גב דחזרה לאחר יאוש מתנה הוא דיהיב ליה ואיסורא דעבר עבד8
- ו. נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה ולאחר יאוש נתכוין לגזולה עובר משום השב תשיבם המתין לה עד שנתיאשו הבעלים ונטלה אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד.....10
- ז. דחזי דנפל זוזי מחבריה בי חלתא ואשכחיה ושקליה לא מיחייב לאהדורי ליה...אף על גב דחזייה דאייתי ארבלא וקא מרביל.....10
- ח. מצא בחנות הרי אלו שלו בין התיבה ולחנוני של חנוני לפני שולחני הרי אלו שלו בין הכסא ולשולחני הרי אלו של שולחני.....11
- ט. הלוקח פירות מחבירו או ששילח לו חבירו פירות ומצא בהן מעות הרי אלו שלו אם היו צרורין נוטל ומכריז.....12

דף כו.

א. דשתיך טפי ... בכותל חדש ... סכינא בתר קתא וכיסא בתר שנציה ... באודרא ונסכא ... אם היה כותל ממולא מהן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף כה: שהמוצא מציאה בגל¹ או בכותל ישן שאין זוכרין מי בנאו, ולא היה מימות עולם בחזקת זה שדר בו עתה וגם לא בחזקת אבותיו², הרי הוא של מוצאה. והיא שעלה חלודה שניכר שארך לו שם הימים, שאני אומר של גוים הקדמונים הוא. והוא שימצאנה מטה מטה בכותל בדרך כל המטמוניות הישנים³,

אבל אם מראים הדברים שהוא מטמון חדש אפילו אם נסתפק לו הדבר, הרי זה לא יגע בהם במקום שרוב ישראל מצויים⁴, שמא אדם הניחו שם וישוב לקחתו. ובזה אין חילוק בין מונח מחציו לצד חוץ או לצד פנים⁵.

ואם הכותל חדש שידוע שאבותיו של זה שהוא דר שם עכשיו בנאוהו ולא יצא מרשותם, מציאה הנמצאת בו אם החור שבו נמצאת⁶ סתום בצידו הפונה לרשות הרבים הרי היא ודאי של בעל הבית, ואם סתום בצדו הפונה לפנים הרי הוא של מוצאה בדרך שיתבאר להלן.

¹ שו"ע ונו"כ רס א

² אף שידוע שהיה ביד זה ושל אבותיו ג' או ד' דורות, מכל מקום כיון שהוא ידוע שלא היה שלהן ושל אבותיהן מעולם והאבירה העלתה חלודה ונמצאת מטה מטה כדמסיק, משו"ה אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה, שיכול זה המוצא אותה לומר לא של אבותיך היה אלא של גוים אמוריים שהיו דרים מימים קדמונים במקום זה היה, כן הוא לשון הגמרא [ב"מ כ"ה ע"ב], וה"ה של גוים אחרים כל מקום לפי מה שהוא. ואפילו [אם] חלודה כזו וירידת דרך מטה כזה יכול להיות שאירע מב' ג' דורות שהיו אבותיו של זה, מ"מ כיון דמצאו דרך מטמוניות ואפשר שבא שמה מימים קדמונים והיה של גוים, המוציא מחבירו עליו הראיה, וכ"כ הטור [סעיף א'] ע"ש. סמ"ע שם א

³ דברי המחבר צ"ע דזה לשון הטור והוא שהעל' חלודה כו' וכ' הרמב"ם ז"ל והוא שימצאנו מטה מטה כו' ונראה שהרמב"ם מפרש דשתיך טפי דבש"ס שימצאנו מטה מטה וכן נרא' להדיא מה' המ' דאל"כ קשה מנ"ל להרמב"ם זה וגם למה השמיט דשתיך טפי וע"כ כ' הטור וכ' הרמב"ם כו' משום דאפשר דפירש"י והרמב"ם תרומיהו אמת לדינא דבין שהעל' חלודה ובין שנמצ' מטה מטה שהוא בענין שנראה מומן רב הרי הוא של מוצאו אבל המחבר שמצריך שניהם קשה תרומיהו ל"ל ואפשר דספוקי מספקא ליה בפ"י הש"ס לכך פסק דבעי' דתרווייהו להומרא. ש"ך שם ב

⁴ ש"ך ה

⁵ שיש לחוש שמא אדם מעלמא עשה שם מטמון, וכמו מצאה באשפה. סמ"ע שם ד

⁶ ירושלמי תני מצא בין פסים מן האגף ולפנים כלפנים מן האגף ולחוץ כלחוץ אם היה מפולש לפנים אפי' מחציו ולחוץ הרי הוא של בעה"ב אם היה מפולש לחוץ אפי' מחציו ולפנים הרי אלו של מוצאיהן עכ"ל וכן הוא בתוספת' רק שבמקום פסים איתא שם פצים ובמפולש איתא בזה הל' אם היה מפולש כולו לפני' אף מה שמחציו ולחוץ של בעה"ב כו' ונראה פי' מפולש שהחור מפולש לפנים דהיינו שהחור נראה מבפנים והוא כולו מפולש לפנים ובחוץ הוא סתום אפי' מה שחציו ולחוץ הוא של בעה"ב דודאי מבפני' בא וכן איפכא כן נ"ל ולכך לא הביאו הפוסקי' התוספת' והירושלמי מפני שהוא פשוט. ש"ך ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם הוא חור מפולש, מחציו ולחוץ פירוש שמצאה באחד מחורי הכותל הסמוכים לרשות הרבים, הרי היא של מוצאה אפילו יש בו סימן, שכיון שהוא מונח סמוך לרשות הרבים אחד מבני רשות הרבים נתנו שם ושכחו.

והוא שהעלה חלודה שודאי שכחו בעליו ונתייאשו ממנו, כיון שארך לו שם הימים עד שהעלה חלודה. ואם לא העלה חלודה לא יגע בו שמא הניחו אחר שם מקרוב וישוב ליקחנה. אולם אם הוא מקום שאינו משתמר כלל הרי זה אבירה מדעת⁷.

ואם היא בכותל מחציו ולפנים הרי הוא של בעל הבית אפילו העלה חלודה, שכן דרך בעלי הבתים להניח שם מחציו ולפנים שלא יראוה בני רשות הרבים העוברים ושבים, ודרכו להניחו שם ימים רבים אפילו עד שהעלה חלודה ואינו מתייאש.

ואם הוא ממלא כל הכותל⁸, הרי זה ספק מאיזה צד הונח שם וחולקין המוצא עם בעל הבית, אפילו אם הכותל משופע ולא אמרינן נתגלגל ממקום הגבוה למקום השפל.

במה דברים אמורים⁹ בחפץ שאין הוכחה מאיזה מקום בא לשם, אבל סכין או כיס הוא מוכיח על עצמו מאיזה מקום בא לשם, שאם בית יד של הסכין ורצועות הכיס לצד חוץ ודאי מחוץ בא לשם שאחד מבני רשות הרבים הניחו שם, והוא של מוצאו אפילו הוא מחציו ולפנים, ואם הם לצד פנים הרי הוא של בעל הבית, שהוא הניחו שם ואפילו הוא מחציו ולחוץ ואפי' בממלא כל הכותל הולכים אחר המוכיח¹⁰.

ב. מעות שנמצאו לפני סוחר ביהמה לעולם מעשר בהר הבית חולין ובירושלים בשאר ימות השנה חולין בשעת הרגל

⁷ ש"ך שם א

⁸ אפילו הוא חתיכה אחת ארוכה והולך מקצה אל קצה, כיון דלא ניכר אם מצד פנים או מצד חוץ הונח ובא שם ואין לו חזקת בעלים הראשונים, קי"ל דחולקין בספק ממון כזה. סמ"ע שם ו

⁹ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁰ ש"ך שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

הל' מעשר ... הואיל ושוקי ירושלים עשויין להתכבד בכל יום

מעוֹת הנמצאות¹¹ לפני סוֹחרי בהמה בירושלים בזמן הבית, לעולם מעשר, שחזקת רוב העם¹² מביאין מעוֹת שחולל עליהם מעשר שני וקונין בו בהמות לזבחי שלמים, והבאים ברגל אין מספיקין לאכול כל מעוֹת מע"ש שלהם ברגל ונותנין אותם לעניים או לבני העיר בטובת הנאה והן אוכלין אותן כל השנה בקרושתן.

הנמצאות בהר הבית לעולם חולין, ואין לחשוש למעוֹת הקדש שחזקתן מתרומת הלשכה שחללום הגזברין על בהמה¹³. ואפי' ברגל, שחר הבית אין מתכבד בכל יום מתוך שהוא משופע והרוח מכבדתו מעפרו, ועוד שאין אדם נכנס שם באבק שע"ג רגליו, ולכן אזלי' בתר רוב השנה שהמעוֹת חולין.

ג. כגון שעשאו פונדק לשלשה נכרים

מה שהתבאר שמחציו¹⁴ ולפנים הוא של בעל הבית, זהו כשהוא טוען שהוא שלו או שהוא יורש שאנו טוענין לו שמא של אביו היה, אבל אם הודה שהם מציאה, הרי הוא של מוצאה, שהרי אין חצירו קונה לו.

¹¹ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ו' הלכה י'
¹² ותלינן שמיהם נפל ולא אמרי' שמהמוכר נפל שכמה אנשים עומדים על מוכר א' והם הרוב. תוס' פסחים ז.
¹³ אף על גב שמביאין שם המעוֹת לשקלים והו"ל למיחש אולי הוא הקדש דשכיחי מ"מ לא חיישי' לזה שמעוֹת אלו היו נזהרין בהן וחזקתן שהן מהמעוֹת שחיללום כבר הגזברים על הבהמה והן חולין. דרך אמונה שם קמ'
¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ג'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

לפיכך¹⁵ המשכיר ביתו לאחרים, מציאה הנמצאת בתוך הבית¹⁶ הרי היא של הדר בו באחרונה, אם הוא ישראל¹⁷, אפילו אינו נותן בה סימן, שאומרים אנו הראשונים כשיצאו ודאי חפשו בכל מקום ולא הניחו כלום בבית¹⁸. ואם בעל הבית דר שם הרי היא שלו¹⁹. אולם אם נמצא בסדק בבית או במקום שנקיז הבית לא היו רואים אותו, הרי הוא של מוצאו²⁰.

ואם היה בה סימן, נוטל ומכריו אם לא העלתה חלודה²¹. וי"א²² שהרי הוא של אחרון.

¹⁵ ונ"ל דהכי קאמר, כיון דאם הוא מודה שהיא מציאה הרי היא של מוצאה שאין חצירו קונה לו, משו"ה אם השכירו לג' גוים דבר הנמצא בו הוא של מוצאו, ואין בעל הבית יכול לומר חצירי זכתה לי מה שנפל מהגוים. ופירוש זה קצת דחוק וצ"ע. סמ"ע ט

¹⁶ כתבו התוס' דמיירי שנמצא בזה הענין שנראה שהוא אבדה נראה דלשיטתם אולי דמפרשים דמיירי דבע"ה דר עמהם אבל לפי שטת פוסקים ומחבר שאין בעה"ב דר עמהם אפי' אינו נרא' שהוא אבדה הרי הוא של מוצאו כיון דתלינן ברוב עכו"ם ודו"ק. ש"ך יג

¹⁷ ואם שוכר אחרון הוא עכו"ם הוא של מוצאו, ש"ך שם יא

¹⁸ סמ"ע י

¹⁹ שהוא אחרון כמ"ש התוס'. אך אם לא היה האחרון כשאין בו סימן מתייחס הבע"ה ג"כ כשאחרים דרים עמו. ש"ך שם י יא, ועיין נתיה"מ ו שהקשה על הש"ך שדבריו תמוהין, דממה נפשך, אם דר הבעה"ב בבית עתה אחר שיצאו השוכרים, אפילו לא היה דר עמהן הוא של בעה"ב, ואם יצא מהבית ביחד עם השוכרים מהיכי תיתי יהיה של הבעה"ב יותר משל השוכרים, הא מקורם דרו בו ביחד, ולא שייך כלל לומר שהבעה"ב הוא בתרא כיון שדרו ביחד ויצאו ביחד.

²⁰ דאם נמצא בבית בסדק עמוק או בגומא עמוק בענין שאפשר שלא נמצא ע"י כבוד לא תלינן בשוכר אחרון או בבע"ה ואפשר דמן הראשונים הוא ונתייחסו כיון שחפשו ולא מצאו והרי הוא של מוצאו ע"ש ודו"ק. ש"ך שם

²¹ ונרא' דאם השכירו לאחרים והבעה"ב דר שם עמהם נוטל ומכריו בדבר שיש בו סי' אפי' העל' חלוד' כמ"ש התוס' דאין בעה"ב שוכח חפצו ימים רבים. ש"ך שם

²² נתיה"מ שם ו שהקשה על דעת הש"ך ולכאורה תמוה, נהי דמצא דרך אבידה, דכיון דחזקה שהראשונים כיבדו הבית ונטלו את שלהם ובודאי הוא של השוכר שדר בו עכשיו, וא"כ אפילו יש בו סימן יהיה של האחרון. וכתב והעיקר נראה לפענ"ד, דכל שלא נמצא בגומא תלינן שהוא של אחרון בודאי אפילו ביש בו סימן, דהראשונים שיצאו בודאי חיפשו ובדקו. ואם העלה חלודה, אז יש חילוק בין אם הבעה"ב היה דר עמהן וגם אחר שיצאו השוכרים נשאר שם, אמרינן ודאי דשל בעה"ב הוא ממה שטמן כבר, כי השוכרים ודאי נטלו את שלהם כשיצאו, ומה שנמצא הוא של בעה"ב אפילו העלה חלודה, ואם נמצא בגומא אז אפשר דשל ראשונים הוא, רק ע"כ נתייחסו, והוא של השוכר אחרון כשמונה במקום שהוא להימצא שם ובמקום המשתמר והוא דבר שאין בו סימן, ואם הוא דבר שיש בו סימן נוטל ומכריו, אם לא שהעלה חלודה שבודאי נתייחס ממנו ואז הוא של שוכר אחרון כשמונה במקום המשתמר, ואם מונח במקום שאינו משתמר או במקום שאין הוה להימצא שם הוא של המוצא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם השבירו לשלשה גוים כאחד הרי עשאו פונדק, וכל הנמצא בו אחר כך אפילו בתוך הבית הרי היא של מוצאו, אפילו יש בו סימן²³. מפני שאין אחד יכול לטעון שהוא שלו או שהוא טמנו שם, כיון שעשאו פונדק לשלשה גוים תלינן בשל גוים. ואף אם אמת הוא שהטמינו שם, הרי ודאי ייאש נפשו מהאבירה באמרו שהגוים מצאוהו²⁴. אולם כבר אינם דרים שם²⁵, ובעל הבית דר שם הרי הוא של בעל הבית²⁶.

היה הבית מושכר לשני עכו"ם וישראל עמהם²⁷, או שבעל הבית עצמו דר עם שני עכו"ם, יש אומרים שהוא של מוצא, ויש אומרים שכל זמן שאין שם ג' עכו"ם הרי הוא של הישראל הדר עמהם, ויש מחלקים, שבפונדק צריך שיהיו ג' עכו"ם, אבל במקום שדרים בקביעות, אפילו בשני עכו"ם הרי הוא של מוצא.

דף כו:

²³ ש"ך יא

²⁴ סמ"ע יב

²⁵ וכשהבעה"ב אינו דר עמהן אפי' אינם עכשיו בבית הרי היא של המוצא. ש"ך יב

²⁶ שהוא אחרון

²⁷ ולשון הטור [שם] הוא, ואם היו דרים בו ב' גוים וישראל ביחד בו. ועיין פרישה שכתבת שהלך בשיטת הרא"ש [שם פ"ב סי' ט'], ושכן היא ג"כ כונת התוס' [שם ד"ה לשלשה], אף על פי שכתבו דבפחות מג' לא הוה רוב, ר"ל ג' עם הבעה"ב הדר עמהם, שהמוצא דבר רשאי לקחתו מפני שודאי נתיאש ממנו זה שנפל ממנו כיון שדרים שם רוב גוים ואמר שהן מצאוהו ולא יחזירו לו, א"נ שתולין לומר שמהם נאבדה האבירה שהן רבים ולא מהישראל יחידי שדר עמהן. ואפשר שכן נמי דעת המחבר והרמב"ם, ואף שכתבו ג' גוים, לאו דוקא קאמרו. א"נ הן פירשו הגמרא שאין הישראל דר עמהן וא"כ צ"ל דג' דוקא קאמרי, ואין טעם להדבר. סמ"ע יא. והא ודאי ליתא דהא איתא בש"ס דג' עכו"ם וכוננת התוס' כפשוטו דפחות מג' לא מקרי רוב לענין מציאה דכיון דמסתמא בעה"ב דר שם לפי שמת תוס' לא סגי בב' עכו"ם ליהוי רובא בהכי אלא בעינן רובא דמינכר וזה נראה דעת הרמב"ם והמחבר דצריך ג' עכו"ם לענין שאין אחר או אפילו הבעל הבית א"י לטעון שהוא שלו אף על פי שהוא דר ג"כ שם והטור מפרש הש"ס כפרש"י והרא"ש דג' עכו"ם ל"ד אלא אידי דנקט ג' גבי ישראל נקט נמי גבי עכו"ם וה"ה חד ובלבד שיהא אחרון ולפי' משמע ליה להטור דאם הישראל דר שם סגי בב' עכו"ם דלא אידכר בש"ס בכה"ג שלשה עכו"ם כן נ"ל ברור ואם באנו להשוות דברי הטור עם הרמב"ם והמחבר לענין דינא נוכל לומר כמו שכ' מהר"ש אידלש בחידושו על דברי התוס' וז"ל אפשר לפרש אף על גב דב' עכו"ם נמי הוי רוב לגבי בעל הבית מ"מ כיון דעיקר דירתם אינו כאן אלא שהוא פונדק לא סגי אלא בג' עכו"ם וליכא לאקשווי לא תוקמא בפונדק אלא במשכירו ודר עם ב' עכו"ם דהא פשיטא דתלינן ברוב עכו"ם ועוד דמילתא דלא שכיח הוא שיהא ישראל דר עם ב' עכו"ם עכ"ל א"כ התוס' והרמב"ם והמחבר מיירי להדיא בפונדק והטור מיירי בדרים בו אבל אין דברי מהרש"א מוכרחים ונראה עיקר בדברי כוונת התוס' כדפירשתי ודו"ק. ש"ך ש יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ד. שנפל משנים חייב להחזיר ... בשלשה אינו חייב להחזיר ... דלית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד אבל אית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד חייב להחזיר

ראה סלע²⁸ או אבידה שנפלה משנים, אף על פי שאין בה סימן ועבר זמן שיכול האובד לידע שנפל ממנו ולהתייאש, חייב להחזיר²⁹, אם ראה ממנו נפל יחזירו לו, ואם לא ראה, אם יש בו סימן יכריז ביניהם ויחזיר למי שיתן סימן, ואם אין בו סימן ישאל ביניהם ואם כל אחד טוען שממנו נפל יהא מונח, עד שיבא אליהו. אולם אם אחד מודה לחבירו יחזיר לזה, אף על פי שאינו נותן סימן, שהרי ע"כ מאחד מהם נפל³⁰. ויש אומרים³¹ שדוקא כשראה המוצא שהשנים ביקשו יחד אחר האבידה, אבל כשלא ביקשו, אם אין בה סימן זכה בה המוצא.

ראה אבידה שנפלה משלשה, אם ידוע שעדיין הם שותפים בה ולא מחלו זה לזה, ויש בה שוה ג' פרוטות, אפילו אין בה סימן חייב להכריז ביניהם³²,

²⁸ שו"ע ונו"כ רסב ד

²⁹ שאין האובד מתייאש משום שאף כשנודע לו שאבד סובר שחבירו ההולך עמו מצאו, ואף אם תבעו עכשיו ולא הודה לו, סובר שיוכל לתבעו בדין, כיון שלא היה אחר אתו, וכתב הסמ"ע סק"י שבשנים, בין הם שותפים ובין אינם שותפים אינו מתייאש, וצריך לומר דמה שסיים הרמ"א ודוקא ששוה ב' פרוטות, לא קאי על נפל משנים, דממ"נ אם אינם שותפים ודאי שיש שוה פרוטה לאובד, ואף אם הם שותפים הרי לחומרא אמרינן שמה מחל אחד לחבירו, אא"כ ידוע שלא מחלו ואין בה שתי פרוטות אינו חייב להחזיר.

³⁰ פתחי חושן שם פרק ג הערה מד

³¹ כן כתבו התוס' דאירי שראה ששניהם ביקשו יחד אחר האבידה, וכ"כ הש"ך סק"ד בשם רי"ו, וכיון שהמור והפוסקים לא חילקו בכך דייק הש"ך דלא ס"ל הכי, והתוס' כתבו כן אליבא דרבא דס"ל יאוש שלא מדעת הוי יאוש, אבל לדין דקיי"ל לא הוי יאוש, אף על פי שלא ראה אותם מבקשים ונטלם לאחר שמסתמא ידע שנפל ממנו לא מייאש, דאימור שותפים הם ומחל חלקו ולכן לא ביקש מיד, ע"כ. ולכאורה דברי הש"ך תמוהים, כמו שתמה בנה"מ שם סק"ב דכיון שלא ראה אותם מבקשים, למה יחשוב שחבירו מצאו, והרי לא ידע חבירו שזה אבד, וכתב ליישב כוונת הש"ך שאף כשלא ביקשו תלינן ששותפין הם, ולכן אף על פי שהאובד משמש וידע שנפל ממנו ומתייאש, הרי חבירו עדיין אינו יודע שנאבד ואינו מתייאש, ואין לומר שיוכה המוצא עכ"פ בחלקו של זה שהתייאש, שיש לחוש שמחל לחבירו חלקו ואין האבידה שלו כלל, וממילא אין יאושו של האובד מועיל כלל.

³² שסובר שאחד מחביריו מצאו ואינו מתייאש, ואף אם ביקש ולא נתנו לו, אינו חושד שרוצים לגזול ממנו, אלא לצערו לזמן מה ויחזירו לו אח"כ. ועי' לעיל מדברי הנה"מ שאם לא ביקשו יחד אינו תולה בחבירו וה"ה הכא, ואם אין בו סימן תולה שאחד מן השוק מצאו ומתייאש, ואם יש בו סימן פשיטא שאינו מתייאש, שהרי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ואף אם יש בה שתי פרוטות חייב להכריז, כל שיש ספק שמא שותפים הם³³, אם שוה פחות משתי פרוטות אינו חייב להחזיר³⁴.

אם ידוע שאינם שותפים וראה שביקשו יחד, זכה בה המוצא³⁵, ואם לא ביקשו יחד, אם אין בה סימן זכה בה המוצא, ואם יש בה סימן חייב להכריז³⁶.

**ה. ראה סלע שנפלה נטלה לפני יאוש על מנת לגזלה עובר
בבולן ... ומשום לא תוכל להתעלם ואף על גב דחזרה
לאחר יאוש מתנה הוא דיהיב ליה ואיסורא דעבד עבד**

ממ"נ, אם חבריו מצאוהו ודאי יחזירו לו, ואפילו אם אחד מן השוק מצאו הרי יכריזו ויתן סימן והיינו דוקא כששוה ג' פרוטות, אבל כששוה ב' פרוטות, כיון שידוע שהם שותפים בו, הרי אין בו שוה פרוטה לכל אחד. ³³ שו"ע ונו"כ שם ב דחיישינן שמא מחל אחד מהם חלקו לחבירו ולא נשארו רק שני שותפין, ויש שוה פרוטה לכל אחד.

³⁴ דממ"נ אם הם שותפים הרי אין שוה פרוטה לכל אחד (ואין לחוש שמא מחלו שנים לאחד, שאין דרך בכך, וגם אין לחוש שמא שנים שותפים ואחד מהם מחל לחבירו), ואם אינם שותפים הרי ודאי מתייאש שתולה שאחד מחבריו מצאו וכיון שהם שנים אינו יכול לתבוע מהם.

³⁵ פני יהושע ונה"מ, שכיון שביקשו יחד תולה שאחד מחבריו מצאו וכיון שלא החזירו לו מסתמא רוצים לגזול ממנו, ואינו יכול לתבוע מהם בברי, שכל אחד יאמר לא מצאתיו.

³⁶ משום שתולה באחד מן השוק שמצאו והרי היא כסתם אבידה שאם אין בה סימן מתייאש ואם יש בה סימן חייב להכריז.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

הרואה³⁷ אבירת ישראל³⁸, חייב ליטפל בה³⁹ להשיבה לבעליה⁴⁰. והרואה אבירת ישראל ונתעלם ממנה והניחה עובר בלא תעשה⁴¹, וביטל מצות עשה שנאמר (דברים כב פסוק א) לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיה. ואם השיבה, קיים מצות עשה. ואפילו היה בעל האבירה רשע ואוכל נבילה לתיאבון וכיוצא בו, מצוה להשיב אבירתו.

ואם נטלם ע"מ לגזלה⁴², ועדיין לא נתייאשו הבעלים ממנה, ביטל מצות עשה ועבר על שני לאוין עובר משום השב תשיבם לאחיה. ומשום לא תגזול (ויקרא יט פסוק יג) ולא תגזל, ומשום (דברים שם פסוק ג) לא תוכל להתעלם. ואפילו אם יחזירנה אחר כך, אם כבר נתיאשו הבעלים כבר עבר על לא תוכל להתעלם⁴³. אבל אם החזירה קודם שנתייאשו הבעלים, תיקן את כל האיסורים⁴⁴.

³⁷ עיין בב"ח שהקשה דבגמ' בב"מ לג' ע"א משמע שדוקא אם הוא בתוך שיעור ראייה דא"י "תנו רבנן, כי תראה יכול אפילו מרחוק, תלמוד לומר כי תפגע. אי כי תפגע יכול פגיעה ממש, תלמוד לומר כי תראה. ואיזו היא ראייה שיש בה פגיעה, שיערו חכמים אחד משבע ומחצה במיל וזה הוא ריס". (שהוא מאתים וששים ושש אמות ושני שלישי אמה והוא שיעור ריס האמור, מאירי שם). ועיין בריטב"א שם וז"ל: "וקשיא לן היכי גמרינן להו מהדדי דכי תראה מיירי בפריקה וכי תפגע באבדה. ואיכא למימר דאפילו הכי למד האחד מחברו בדבר זה. א"נ סמוכין נינהו ודריש סמוכין". וא"כ מוכח דשיעור זה קאי גם אמציה, ועיין בסמ"ע שם ס"ק א דס"ל דלאו דלא תוכל להתעלם עובר משעה שרואה ומניח ומעלים עינו מלהשיב, אבל עשה דהשב תשיבם אינו עובר עד שמוגיע לידו. אמנם בט"ז שם דייק מלשון הרמב"ם כאן שעובר ברואה לחוד על עשה דהשב וכו'.

³⁸ ופשוט דכל האבדות אף של חרש שומה וקמן מחוייב להחזיר ועובר בלאו ועשה כנ"ל, אך אין מחזיר לידם כי הוא אבדה מדעת, רק נותנים לבית דין או לאפוטרופוס. וגם לעבד כנעני צריך להחזיר דאחיק הוא כמבואר בפרק החובל פ"ח ע"א. (מנחת חינוך מצוה תקלח אות ה).

³⁹ ועיין בשו"ע שם רסז סעי' ב "החזירה וברחה, אפילו מאה פעמים, חייב להחזיר, שנאמר: השב תשיבם (דברים כב, א), השב, אפילו מאה פעמים משמע". ולכאורה על לאו זה דלא תוכל להתעלם אינו עובר בכח"ג, שהרי לא איתרבי לעבור עליה אפילו מאה פעמים, ואין לומר שכל שלא הגיע ליד הבעלים חשיב כמתעלם, דא"כ מה הריבוי בהשב תשיבם אפילו מאה הא אינו השבה עד שיגיע ליד הבעלים וצ"ע.

⁴⁰ היינו אם מכירו ישיבנו לו בעצמו, ואם לאו ע"י שיכריזו ויתננה לו בסימנים כמבואר ברמב"ם ושו"ע בהלכות שם.

⁴¹ רמב"ם פ"א מהל' הלכות גזלה ואבדה ה"א ב

⁴² שו"ע ונו"כ רנט א

⁴³ אבל לאו דלא תגזול מתקן על ידי השבתו כמבואר בתוס' ב"מ כו ע"ב ד"ה מתנה וכדמשמע לשון המחבר כאן, וכן פס"ק בסמ"ע ס"ק ב. אבל בש"ך שם ס"ק א משמע שעבר על לא תגזול, ומה שמחזיר עתה אינו אלא מתנה לדעת הרמב"ם והסמ"ג. ועיי"ש בנתיבות שפירש דעתו, דדוקא בגזל מרשות הבעלים אינו מועיל יאוש, אבל גזל דאבירה מהני יאוש וקנה ואין לו חיוב השבת דמים וממילא אינו מתקן האיסור במה שמשיב, ועיי"ש בקצוה"ח.

⁴⁴ סמ"ע שם ס"ק ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ו. נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה ולאחר יאוש נתכוין לגזולה עובר משום השב תשיבם המתין לה עד שנתיאשו הבעלים ונטלה אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם בלבד

נטלה לפני יאוש⁴⁵ על דעת להחזירה, ולאחר יאוש נתכוין לגזולה, אינו עובר אלא משום השב תשיבם, ולא משום לא תוכל להתעלם. או משום ולא תגזל. המתין עד אחר יאוש ונטלה, אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם.

במה דברים אמורים⁴⁶, במקום שהוא חייב להשיב משם⁴⁷, ובמקום שראוי להסתפק בה באבירה⁴⁸, ושתהא בענין שמוכה שהיא אבירה⁴⁹ ושלא תהיה מדעת⁵⁰, ושיהיה בה שוה פרומה⁵¹, ושיש סימן בגופה או במקומה⁵², ושהיה מטפל בה אם היתה שלו⁵³, ושתהיה של מי שחייב להשיב אבירתו⁵⁴, אבל אם חסר אחת מכל אלו, אינו חייב להשיב אבירתו.

ז. דחזי דנפל זוזי מחבריה בי חלתא ואשכחיה ושקליה לא מיחייב לאהדורי ליה...אף על גב דחזייה דאייתי ארבלא וקא מרבל

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם ב

⁴⁷ לאפוקי מקום שרובו גוים, וכיו"ב כמבואר בשו"ע שם סעי' ג.

⁴⁸ לאפוקי אם היה דרך הינוח שאסור לו לנטלו כמבואר בשו"ע שם סי' רס סעי' ט.

⁴⁹ לאפוקי חמור או פרה רועים בדרך ביום כמבואר בשו"ע סי' רסא.

⁵⁰ שבאבירה בדעת אין חייב להחזיר כמבואר בשו"ע רסא סעי' ד.

⁵¹ כמבואר בשו"ע רסב.

⁵² כמבואר בסי' רסב סעי' ג.

⁵³ לאפוקי זקן ואינה לפי כבודו כמבואר בשו"ע שם סי' רסג.

⁵⁴ לאפוקי מומר ועכו"ם כמבואר לקמן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

הרואה שנפל מחבירו דבר⁵⁵ שאין בו סימן בתוך החול⁵⁶, אף על פי שרואה שהאובד מחפש אחריו, אינו חייב להחזיר לו. שאנו תולים שנתיימש מיד, ומה שמחפש בין החולות מפני שסובר שכשם שהוא אבד כאן מטבע כך גם אחר אבד ואולי אמצאנו

ח. מצא בחנות הרי אלו שלו בין התיבה ולחנותי של חנותי לפני שולחני הרי אלו שלו בין הכסא ולשולחני הרי אלו של שולחני

המוצא מעות⁵⁷ בחנות לפניו מן התיבה כלומר דלפק שעליו מוכרים והוא מפסיק בין החנות לבין הלוקחים, הרי הם של בעל החנות⁵⁸, שמסתמא

⁵⁵ שו"ע ונו"כ רסב יד

⁵⁶ וכתב בש"מ בשם הריטב"א שדוקא בחול או בעפר מקום שקשה למצוא, אבל במקום שאפשר שימצא הרי זה הוכחה שאינו מתיימש, וכ"ש כשעומד וצווח שאינו מתיימש, חייב להחזיר לו. ובש"מ בשם הריטב"א משמע שמפרש שבין החולות הרי בזומו של ים שהיא אבודה מכל אדם, לכאורה צ"ע דא"כ למה הוצרכו בגמרא לטעם שמחפש מפני שסובר וכו' הרי בזומו של ים קי"ל שאפילו עומד וצווח שאינו מתיימש אינו מועיל. אמנם הרמב"ם כתב, הרי זה כנופל לים או לנהר והרי הוא של מוצאו, שהרי נתיימש ממנו מפני שאין בו סימן, ע"כ, וגם דבריו צ"ע, דאם דומה לזומו של ים למה הוצרך לסיים מפני שאין בו סימן, הרי בזומו של ים אפילו יש בו סימן הרי יאוש (וכ"כ צריך לומר שאין כוונתו שדינו ממש כזומו של ים, אלא כוונתו ג"כ בטעם הדבר משום שקשה למצוא כעין נפל לנהר, ולכן אם אין בו סימן חזקתו מתיימש, אבל בדבר שיש בו סימן אינו מתיימש מפני שסובר שמא אחר ימצאנו ויחזירנה לו עפ"י סימניו, ולפי"ז גם באין בו סימן אם אומר בפירוש שאינו מתיימש, חייב להחזיר לו. פתחי חושן שם פרק ב הערה כב

⁵⁷ שו"ע ונו"כ רס ה

⁵⁸ וכתב בערוה"ש סעיף יג שה"ה ברוכלים המוכרים עם שלחן ברחוב, אמנם לאחר שהלך הרוכל משם, תלוי ברוב העוברים שם. בשו"ת שו"מ מהדו"א ח"א סימן לח כתב במי שמצא מטבע בשוק הדגים, ובאה אשה אחת היושבת שם למכור דגים ואומרת ברי לי שממני נפל במקום זה, ואיש אחד מן השוק טוען שגם ממנו נאבד מטבע כזו, אלא שאינו יודע באיזה מקום, והסכים השו"מ לפסק המורה שהדין עם האשה לאחר שתשבוע שכדבריה כן הוא, והסביר הטעם, דאע"פ שרוב וקרוב הולכין אחר הרוב, וא"כ יש לילך אחר רוב בני העיר, במקומו ממש אמרינן כאן נמצא כאן היה, ואפילו לדעת הנ"י שחולק עם הרמב"ן וסובר שבממון לא אמרינן כאן נמצא כאן היה, הרי כתב הנו"ב דהיינו דוקא להוציא, אבל באבידה שאין חזקת ממון לאחד מהם, לכו"ע אמרינן כאן נמצא, וכ"ש לפימ"ש בשב שמתתא שמעתא א סימן ז שבמקומו ממש אולינן בתר קרוב נגד הרוב אף בממון, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

מחננוני נפל ואם מודה החנוני שאינו שלו, יהא של מוצא⁵⁹. ויש אומרים⁶⁰ שהוא הדין אם מצאם על גבי הדלפק דינו כלפנים מהדלפק, ואם מצאם מן התיבה ולחוץ, וכן על גבי דלפק של שלחני, אם הוא דבר שאין בו סימן הרי הוא של מוצא, ובזמננו שדרך להניח על הדלפק, וכן דרך להניח עודף על הדלפק ומצא שם מעות, אפשר שלכו"ע דינו כמחוץ לדלפק⁶¹.

וכשיש בו סימן ורוב הנכנסים שם הם עכו"ם דינו כנזכר⁶², אך אם רוב הנכנסים והיוצאים הם ישראל, יש אומרים⁶³ שהוא של מוצא, ויש אומרים⁶⁴ שחייב להכריז.

ט. הלוקח פירות מחבירו או ששילח לו חבירו פירות ומצא בהן מעות הרי אלו שלו אם היו צרורין נוטל ומכריז

הלוקח פירות⁶⁵ מחבירו ומצא ביניהם מעות או חפץ שאין בו סימן, אם לקחם מתגר שלוקח מכמה אנשים, הרי הם של מוצא, אפילו יודע של מי הם כבר נתייאשו הבעלים, ולא אמרינן שזכה בהם התגר בהיותם ברשותו, כיון שאינו דבר ההוה להמצא⁶⁶.

⁵⁹ ואין בעל החנות קונה משום חצר שבשו"ע הרב סעיף יא כתב שאפילו במקום שאין רבים נכנסים ויוצאים אין חצרו קונה מעות אבידה, ואם ידוע שאינו של בעה"ב הרי אלו של מוצא.

⁶⁰ רמ"א שם אבל המחבר הביא דעת הרמב"ם שאם מצאם על התיבה דינו כמחוץ לתיבה, והרמ"א הביא דעת הטור שחולק, משום שאין דרך הבאים לקנות להניח חפציהם על התיבה, (עי' שו"ת חת"ס חו"מ סימן קפז בדיון מעות שהניח על התיבה, שדן שם ברשות מי הם), ויש לדון בזה ובכל כיוצא בזה לפי המציאות השכיחה בכל דבר ודבר.

⁶¹ פתחי חושן שם פרק ג הערה ל

⁶² בפירוש התוס' אליבא דרש"י, וכתב הש"ך שכן גם דעת הרמ"א שהגיה ואפילו יש בה סימן, דאיירי ברוב עכו"ם דומיא דסיפא גבי שלחני,

⁶³ (דעת הרא"ש, והטעם שהאובד מתייאש שסובר שבודאי החנוני מצאו וכיון שאמר לו שאבד ולא החזיר לו מסתמא רוצה לגזול, ולתבעו בודאי אינו יכול, שיכול להשתמש ולומר שאחד מהנכנסים מצאו, ולפי"ז אם לא ראינו שהודיע לחנוני שאבד לו, הרי שלא תלה בחנוני ולא מתייאש, וכן אם יאמר החנוני שממנו נפל יהא חייב להחזיר לו. אלא שצ"ע למה יתלה בחנוני יותר מבשאר הנכנסים, וכמ"ש הש"ך שם, ואפשר משום שהחנוני יותר קבוע שם, ואפשר עוד שאף אם יאמר החנוני שממנו נפל אינו חייב להחזיר לו, שמסתמא החנוני תלה ברוב הנכנסים ויוצאים ומתייאש, וצ"ע.

⁶⁴ דעת כמה ראשונים דלא כהרא"ש (עי' סמ"ע ס"ק יז וש"ך ס"ק יט), וכתב הש"ך בטעמם, דכיון שיש בו סימן אינו מתייאש, משום שתולה ברוב הנכנסים ויוצאים ויכריז ויחזירו לו בסימן, והכריעו האחרונים להלכה כדיעה זו.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ רסב יז

⁶⁶ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן אם התגר עצמו מצא בין הפירות לאחר ששהו בידו שיעור שיוכל לערבם עם פירות אחרים, זכה בהם⁶⁷, ואפילו לא קנה עכשיו רק מאדם אחד ויודע ממי קנה, כיון ששהה שיעור זה מתיאוש הבעלים שסובר בודאי עירבן עם פירות של אחרים⁶⁸.

אם מצאן קודם שיעור זה הו"ל יאוש שלא מדעת, ואם יתברר של מי הוא צריך להחזיר לו, ולכן חייב גם להכריז⁶⁹ אפילו אין בו סימן.

ואם יש בהם סימן⁷⁰ בין שהו כשיעור ובין לא שהו, חייב להכריז⁷¹.

לקח הפירות⁷² מבעל הבית בכל אופן חייב להכריז⁷³.

⁶⁷ עיין בסמ"ע ומשמע מדבריו, וכן משמע מדברי הראשונים שאם מצאן לאחר שיעור זה, אף על פי שבא לרשותו קודם שיעור זה, והוא קודם יאוש, אפ"ה יכול לזכות בו לאחר יאוש, ולא מיקרי באיסורא אתי לידיה, וצריך לומר שמכיון שאינו דבר ההוה להמצא לא מיקרי בא לחצירו, או כפי שכתבו כמה אחרונים שאף כשבא לחצרו באיסורא יכול לזכות בו בקנין יד או משיכה.

⁶⁸ ולפירוש שני שבתוס' שם סובר בעה"ב שמסתמא כבר מכר לאחר ולא ידע למי להחזיר, ולפירוש זה איירי כששהה שיעור שיוכל למכרו, ומשמע בש"ך ששני הפירושים הם להלכה.

⁶⁹ סמ"ע שם ועיין ש"ך ט

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם

⁷¹ ושם איירי במעות, ואם הם צרורין הוי קשר סימן, וכתב הסמ"ע שה"ה מנין הוי סימן, אלא שא"א שיהיה מנין סימן כשהם מפורדים, שמא בדרך נפילה באו, וע"כ צריך שיהיו קשורים, ואז בכל קשר הוי מנין סימן, ובקשר משונה אף על פי שאינו יודע מנין הוי הקשר סימן.

⁷² שו"ע ונו"כ שם

⁷³ נראה לכאורה אפילו אין בהם סימן, שאין הבעלים מתיאשים שהרי יודע למי נתן הפירות, אלא שאפשר דהיינו דוקא כשקיבל מתנה מחבירו, אבל אם קנה מבעה"ב שמוכר לכמה בעלי בתים, שוב אינו יודע למי מכר, ואם אין בו סימן מתיאש. וכתב בשו"ע שם שה"ה אם לא דשן בעה"ב בעצמו אלא ע"י עבדיו ושפחותיו הכנענים חייב להחזיר, והיינו שאם דשן ע"י פועלים אפשר שמאחד הפועלים נפל, ופירש המאירי דהיינו כשאין בהם סימן, וממילא מתיאשים גם הפועלים, אבל כשיש בהם סימן, חייב להכריז ויבא אחד מן הפועלים ויתן בהם סימן, ונראה שאם היו פועלים עכו"ם בכל אופן הרי אלו שלו.

